

Les Arabes dotent l'Espagne d'une civilisation éblouissante

L'histoire de l'Espagne et du Portugal au Moyen Âge est très différente de celle des autres pays d'Europe.

En 711, une armée arabe conduite par Tarik débarqua à Gibraltar (djebel al-Tarik) et s'empara du royaume visigoth d'Espagne affaibli par des querelles intestines. En quelques années, les Arabes conquièrent toute la péninsule Ibérique. Ils franchissent même les Pyrénées, mais sont arrêtés à Poitiers par Charles Martel (732).

Refoulés vers l'Espagne, les Arabes s'installent dans le Sud (Andalousie) qui, par son climat, leur rappelle les oasis d'Afrique. C'est d'ailleurs en Andalousie que l'influence maure persiste le plus, même de nos jours.

Les étendues désertiques de la Castille, ainsi que la chaîne montagneuse de la Sierra Morena, protègent l'Andalousie musulmane de tout retour offensif des Espagnols.

A cette époque, l'empire musulman s'étendait de l'Espagne au Moyen-Orient. Il comprenait des villes comme Alexandrie, autrefois foyer de culture grecque, et Bagdad, centre avancé de la science nouvelle. Les Musulmans eurent ainsi l'occasion de faire des progrès plus rapides que les Chrétiens. Pendant plus de deux siècles, l'Espagne fut à l'avant-garde du progrès. Les mathématiques, l'astronomie, la médecine, la chirurgie, la poésie, la philosophie, la science de la navigation sont en honneur dans les grandes

universités musulmanes. L'architecture prit un caractère oriental : de cette période datent la mosquée de Cordoue, la Giralda de Séville et l'Alhambra de Grenade.

En 1002, les Musulmans perdent un de leurs grands chefs, le général et ministre Al-Mansur ; à partir de ce moment, leur pouvoir décline. Moins de trente ans plus tard, le dernier émir est déposé et le califat de Cordoue se morcelle en une multitude de petits États (royaumes de Taïfas), bientôt absorbés par des conquérants berbères venus de l'Afrique du Nord.

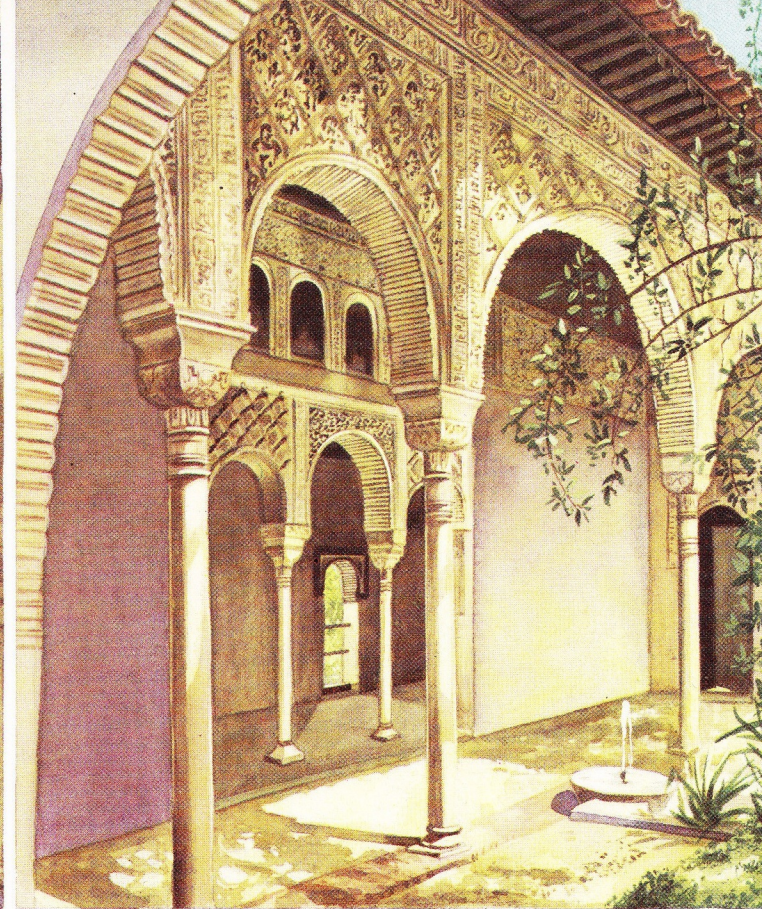
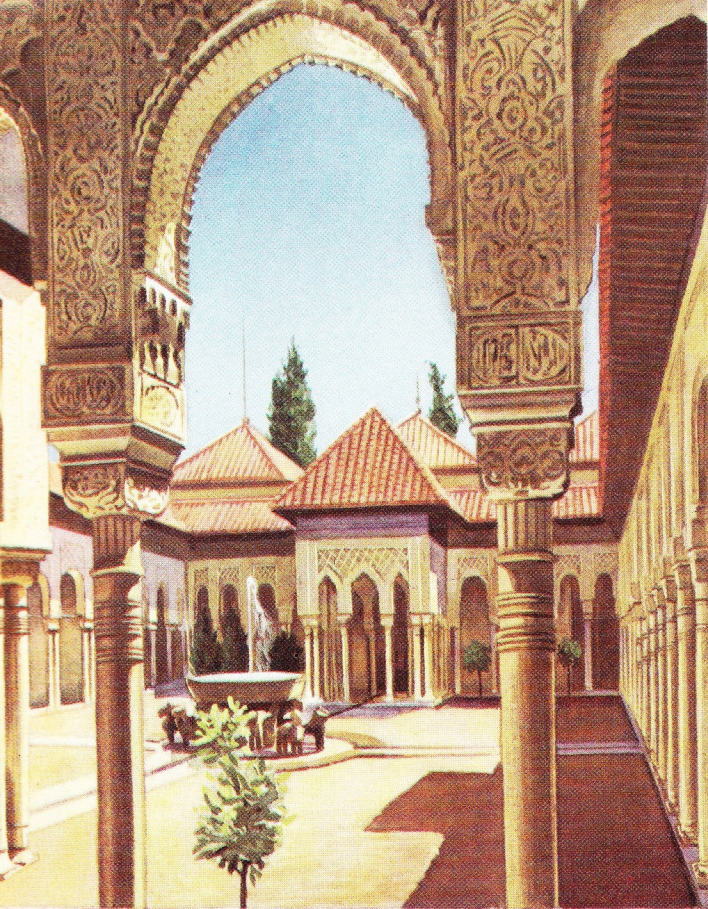
Les Chrétiens passent alors à l'offensive. Le premier événement marquant de la reconquête chrétienne fut la prise de Tolède en 1085. Des chevaliers venus de France, d'Allemagne et d'Italie y participèrent. En 1147, des chevaliers anglais et allemands, en route pour la deuxième croisade, remontèrent le Tage et s'emparèrent de Lisbonne qu'ils remirent à Alphonse Henriques, premier roi du Portugal. Mais les Musulmans étaient des ennemis redoutables. Dans chaque parcelle de territoire reconquis, il fallut bâtir un château fort et y mettre une garnison. C'est ainsi que le centre de l'Espagne se couvrit de châteaux et s'appela Castille. Les progrès de la reconquête furent lents et ce n'est qu'en 1492 que Grenade, la dernière place forte musulmane, fut reconquise. Ferdinand d'Aragon et Isabelle de Castille devinrent les souverains d'une Espagne catholique et unifiée. Cette année-là, ils financèrent le premier voyage d'un navigateur génois : Christophe Colomb.

En haut : vues intérieures de l'Alhambra de Grenade.

En bas, à gauche : un château fort castillan.

En bas, à droite : carte indiquant le Douro (D), le Tage (T), l'Èbre (E) et Grenade (G). Les figures sont celles d'Isabelle de Castille, de Ferdinand d'Aragon et d'un guerrier musulman.

HET UNIEKE VERHAAL VAN SPANJE

Tijdens de middeleeuwen had een gedeelte van West-Europa, Spanje en Portugal, een geschiedenis, die ten zeerste afweek van die der andere Europese landen.

In het begin van de achtste eeuw was het Visigotische koninkrijk Spanje door inwendige twisten zeer verzwakt, zodat in 711 een Arabisch leger onder aanvoering van Djebel Tarik het land zeer snel kon veroveren. In minder dan twintig jaar tijd waren de Arabieren over de Pyreneeën en stonden ver in Frankrijk. Ze werden in 732 echter door Karel Martel, voorvader van Karel de Grote, tegengehouden.

Tegen het einde van de eeuw was het gebied dat de Arabieren bestuurden, tamelijk precies omschreven. In het westen van het schiereiland omvatte het al het land ten zuiden van de Douro, in het oosten het gedeelte ten zuiden van de Ebro en een landstreek ten noorden daarvan. Hier vestigden de emirs van de Ommayadendynastie, die hun hoofdstad te Cordova hadden, een bestuur dat van 755 tot 1031 bestond. Tijdens deze periode werd het emiraat van Cordova, dat verreweg het grootste stuk van Spanje en Portugal besloeg, het beschaafdstede gedeelte van West-Europa. Het werd ook het enige gedeelte, dat gedurende verschillende eeuwen door mohammedaanse invloeden werd beheerst.

In die tijd strekte het mohammedaanse rijk zich uit van Spanje tot het Midden-Oosten. Het omvatte verschillende steden die, zoals bijvoorbeeld Alexandrië, in de oude Griekse tijden belangrijke studiecentrums waren geweest en ook andere, zoals Bagdad, die als voorposten van de nieuwere wetenschap optraden. Zo waren de mohammedanen in staat, heel wat meer vooruitgang op het gebied van de wetenschap en de praktische kunsten te maken dan de christelijke landen uit die tijd.

Gedurende meer dan twee eeuwen was Spanje een werkelijke voorpost van de vooruitgang. In de grote mohammedaanse universiteiten bloeiden de wiskunde, de sterrenkunde, de geneeskunde en de zeevaartwetenschap. Nieuwe instrumenten voor

zeevaart en tijdmeting, zoals de sterrenhoogtemeter, werden in Spanje gebruikt lang vóór ze hun weg naar het overige Europa vonden. De Spaanse architectuur kreeg een nieuw en min of meer oosters aanzien. Spanje putte alle mogelijke voordelen uit de betere afwateringsstelsels, de betere handelsinrichting, het betere vakmanschap en de betere gezondheidsvoorwaarden.

In 1002 verloren de Ommayaden één van hun grootste ministers en bestuurders, Almansor. Van toen af ging hun macht in dalende lijn. In 1031 werd de laatste emir van de Ommayadendynastie afgezet en splitste het land zich spoedig in een aantal afzonderlijke en vijandige staten. Ongeveer vier eeuwen zou een titanische strijd woeden rond de vraag, wie de macht in handen zou krijgen. In het zuiden moest men afrekenen met verschillende invasies van andere mohammedanen - de Moren en Berbers uit Noord-Afrika - en in het noorden met vastberaden pogingen tot een christelijke herovering van Spanje.

De eerste mijlpaal bij de christelijke herovering kwam in 1085, toen Toledo werd ingenomen. Europa bevond zich in een toestand van godsdienstdrift naar aanleiding van de kruistochten, zodat zich uit alle landen christenen meldden om mee te strijden. Franse, Duitse, en Italiaanse ridders hadden te Toledo gevochten. In 1147 voeren Engelse en Duitse ridders, die aan de tweede kruistocht deelnamen, de Taag op, veroverden Lissabon en benoemden er de eerste Portugese koning, Alfonso Henriques.

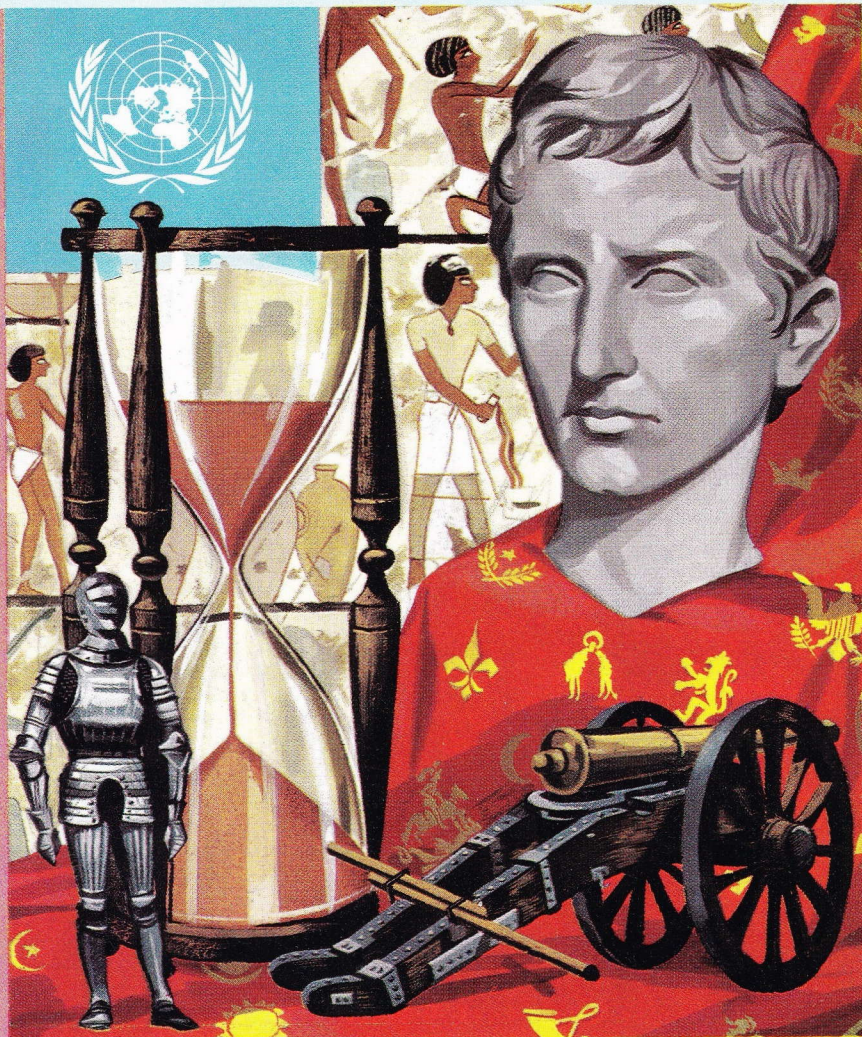
Maar de mohammedanen lieten zich niet gemakkelijk verslaan. Elk stuk heroverd land moest stevig verdedigd worden door de bouw van een kasteel, waarin een garnizoen moest worden gelegd. Op deze wijze ontstond de naam van Castilië, het land der kastelen, een gedeelte van Spanje. De vorderingen waren traag en het duurde tot 1492, eer Granada, het laatste bolwerk van de moslems, kon worden heroverd. Toen werden Koning Ferdinand van Aragon en zijn koningin, Isabella van Castilië, gezamenlijk tot christelijke soevereinen over een verenigd Spanje uitgeroepen. In hetzelfde jaar nog werd in hun naam de eerste ontdekkingsstocht van Columbus ondernomen.

Boven : Gezicht binnenin het Alhambra te Granada. **Onder links :** Een Castiliaans kasteel. **Onder rechts :** Kaart met de Douro (D), de Taag (T), de Ebro (E) en Granada (G). De beeltenissen zijn die van Isabella, Ferdinand en een moslemkrijger.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.